

سیاره عربی بادو نیمکره چپ و راست

داده‌های آماری حاکی از آن است که نظام‌های سوسیال با مداخله بخش‌های نظامی و شکل‌گیری شبه دولت‌ها قادر به مهار مداخلات داخلی به نفع جذب سرمایه به کشور خود نبوده‌اند

سایت‌های بدون مجوز فروش
بلیت مسدود شدند

سخت‌گویی سازمان هواپیمایی کشوری از مسدود شدن ۲۲ سایت فاقد مجوز فروش بلیت الکترونیکی از سوی معاون دادستان و سرپرست دادسرای عمومی و انقلاب ناحیه سخت‌گویی سازمان هواپیمایی کشوری، گفت: با توجه به اینکه سایت‌های فاقد مجوز با هدف شکل‌دهی بازار سیاه و عرضه بلیت در کاتال‌های غیررسمی ایجاد می‌شوند، در راستای جلوگیری از فعالیت غیرقانونی سایت‌های مذکور پس از پایش مستمر و رصد دقیق بازرسان سازمان هواپیمایی کشوری، درخواست انسداد سایت‌های فاقد مجوز و نیز درگاه بانکی مورد استفاده، به معاون دادستان و سرپرست دادسرای عمومی و انقلاب ویژه فرودگاه‌های تهران ارسال شد.

حجم تجارت به ۸۲/۲ میلیارد
دلار رسید

صادرات غیرنفتی ایران به ۲۵/۸ میلیارد دلار و صادرات نفت به ۲۲/۲ میلیارد دلار رسید. محمد رضوانی فر، معاون وزیر اقتصاد و رئیس کل گمرک ایران با اعلام این خبر افزود: میزان وزنی صادرات غیرنفتی در ۶ ماهه سال جاری ۷۰ میلیون تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۳/۵ درصد افزایش یافت. رضوانی فر با اشاره به اینکه در این مدت ۲۳/۲ میلیارد دلار نفت و ۶۰۰ میلیون دلار خدمات فنی و مهندسی صادر شده است، افزود: مجموع صادرات کشور در ۶ ماهه امسال به ۴۹/۶ میلیارد دلار رسیده است. معاون وزیر اقتصاد و رئیس کل گمرک ایران در خصوص میزان واردات کالا به کشور در ۶ ماهه سال جاری افزود: در این مدت میزان واردات کالا با احتساب ۲/۵ میلیارد دلار شمش طلا به رقم ۲۲/۶ میلیارد دلار رسید.

مریم‌السادات کراری

روزنامه‌نگار اقتصادی

اگر منظومه کشورهای عربی را یک سیاره واحد در نظر بگیریم، بررسی تاریخی رشد و توسعه آنها نشان داده که این سیاره به دو نیمکره چپ با حاکمیت نظام‌های سوسیالیستی و نیمکره راست با حاکمیت پادشاهی تقسیم شده است؛ سرنوشت نیمکره چپ مانند اغلب کشورهای چپ به فروپاشی و انقلاب‌های نیمه‌کاره ختم شده است و در نیمکره راست، حاکمان با وجود تاج پادشاهی اما سودای تحول‌خواهی و ورود به میدان رقابت‌های جهانی را در سر می‌پروراند.

«در نظام جدید حکمرانی، نجات‌دهنده مطلق وجود ندارد». هر چند این گزاره خود با بیانی مطلق به نگارش درآمده است اما روند تاریخی توسعه در کشورها اثبات کرده که رسیدن به نقطه بهینه حکمرانی با گرفتن برآیندی از همه نظام‌ها و مکتب‌های فکری و اقتصادی، بیشتر از تکیه بر یک مدل واحد کارگر بوده است که در دل سیر تاریخی، مطالعه نظام سیاسی حاکم بر کشورهای عربی درست کار کردن این گزاره را برجسته کرده است؛ در یک سو کشورهای عرب سوسیال با پرورنده‌ای سیاه در اقتصاد معیشت شهروندان خود قرار دارند و در سوی دیگر حاکمان نظام تمامیت‌خواه حاشیه خلیج فارس قرار دارند که با حرکت به سمت نقطه بهینه حکمرانی در دل همان نظام پادشاهی توانسته‌اند به شاخص‌های قابل تأملی در آزادی‌های فردی و آزادی اقتصادی دست یابند. در بین همه کشورهای عربی که مدل حکومتی سوسیالیسم را پذیرفته‌اند یک وجه مشترک نهایی وجود دارد؛ حکومت‌های سوسیالیستی به دست حاکمان توتالیتر و تمامیت‌خواه افتادند و در آخر نه مردم روی خوشی از راه که آرمان گروه‌های سیاسی سوسیالیستی بود را دیدند و نه مدل حکومتی منجر به توسعه همه‌جانبه شد.

وجه مشترک همه کشورهای عربی که این مدل، حکمرانی را به پیش رانده‌اند حضور رهبران اقتدارگرا در رأس ساختار سیاسی بود که هیچ‌کدام از آنها نتوانستند سرنوشت کشور خود را به سوی توسعه پیش ببرند، ضمن اینکه در ۲۰ سال گذشته اکثر این کشورها مانند لیبی، سوریه، مصر، پاکستان، الجزایر و عراق با اعتراضات عمیق مردمی که در همه موارد جز سوریه، منجر به براندازی سیاسی شد، روبه‌رو بودند.

سوسیالیسم عربی هر چند تفسیرهای متفاوتی از زبان جمال عبدالناصر، حافظ اسد و جعفر نمیری داشت اما در نهایت یک پایان مشترک و ویران‌کننده برای همه

در مستقیم‌ترین حالت، سرازیر شدن سرمایه بیشتر به کشورهای حاشیه خلیج فارس منجر به تقویت پول ملی در این کشورها شده است؛ این شرایط به صورت تصاعدی نرخ سرمایه‌گذاری را رشد داده و منجر به شتاب حرکت بخش‌های واقعی اقتصاد در این کشورها شده است

رتبه آزادی‌های فردی	کشور
۴/۲۴	مصر
۴/۷۳	عراق
۴/۹	لیبی
۶/۲۵	کویت
۵/۵	عمان
۵/۳	قطر
۴/۵	عربستان
۵/۷	امارات
۶/۳	اردن

منبع: موسسه کیتو، شاخص بررسی آزادی‌های فردی ۲۰۲۱

کشور رقم زد؛ بخش عمده‌ای از سرمایه اجتماعی و فرصت برای توسعه در آرمان‌های سوسیالیستی مانند یک گرداب غرق شد و وضعیت کنونی این کشورها هم تعریف چندانی به سبب عقب‌ماندگی انباشته از دوران سوسیالیستی ندارد.

در نقطه مقابل کشورهای عربی به خصوص عرب‌های حوزه خلیج فارس که بر حکمرانی پادشاهی خود اصرار ورزیدند و تن به هیچ پوست‌اندازی سیاسی ندادند، این روزها با همان مدل حکومتی پادشاهی اما با اجرای سیاست‌های باز در حوزه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به سمت توسعه همه‌جانبه در حرکت‌اند؛ شتاب توسعه اقتصادی در کشورهای حاشیه خلیج فارس مانند امارات، قطر، عربستان سعودی، عمان و بحرین، پای سرمایه‌گذاران آمریکایی و اروپایی به این کشورها را هم باز کرده است که توسعه اجتماعی و فرهنگی برای ساکنان عرب خلیج فارس را به ارمغان آورده است.

گره‌های تجاری بین کشورهای اروپایی و آمریکایی با کشورهای حاشیه خلیج فارس که در آینده هم احتمال افزایش آنها وجود دارد، این کشورها را از دغدغه چندین و چندساله آنها یعنی «تامین امنیت» هم رهاکننده است و بیشتر تمرکز کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس از مسائل امنیتی به مسائل مرتبط با توسعه و اقدامات جسورانه در حوزه تجارت خارجی و گشایش‌های اجتماعی معطوف شده است.

مهاجرت سرمایه‌های مالی به حاشیه خلیج فارس

در مستقیم‌ترین حالت، سرازیر شدن سرمایه بیشتر به کشورهای حاشیه خلیج فارس منجر به تقویت پول ملی در این کشورها شده است؛ این شرایط به صورت تصاعدی نرخ سرمایه‌گذاری را رشد داده و منجر به شتاب حرکت بخش‌های واقعی اقتصاد در این کشورها شده است.

به طوری که در گزارشی که اخیراً ائتلاف بازرگانی ایران منتشر کرده است، براساس گزارش اخیر شرکت مشاور املاک ساولز خاورمیانه، بیش از ۱۲۰ شرکت خارجی در سه‌ماهه نخست سال جاری، دفتر مرکزی منطقه‌ای خود را به پایتخت عربستان سعودی منتقل کردند؛ این آمار، حاکی از افزایش قابل توجه مهاجرت شرکت‌ها به ریاض است؛ رقمی که حاکی از افزایش ۴۴۷ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته است.

دُبی در امارات نیز در سال ۲۰۲۱ با جذب ۴۱۸ سرمایه‌گذاری خارجی توانست جایگاه نخست را

در جهان از نظر سرمایه‌گذاری خارجی موسوم به Greenfield به دست آورد؛ رتبه‌ای که دُبی را از شهرهای کلیدی سرمایه‌پذیر چون لندن و سنگاپور پیش انداخت. آژانس توسعه سرمایه‌گذاری قطر نیز در سال ۲۰۲۲ اعلام کرد، این کشور در این سال، ۲۹/۷۸ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جذب کرده و از این لحاظ به رکوردی تازه دست یافته است.

به گزارش پایگاه Trading Economics عمان نیز در سال ۲۰۲۲ توانست ۴/۳ میلیارد دلار سرمایه مستقیم خارجی را در این کشور به فرصت اقتصادی تبدیل کند.

رابطه رشد اقتصادی در کشورهای عربی و تولید ناخالص داخلی

مقایسه نرخ تولید ناخالص داخلی (GDP) بین کشورهای حوزه خلیج فارس با کشورهای عربی دیگر که در سابقه حکمرانی خود نظام سوسیالیستی عربی را پیاده‌سازی کرده‌اند هم شاخص گویایی برای میزان توسعه‌یافتگی این دو دسته کشور است. کشور عربستان با سابقه طولانی پادشاهی در سال ۲۰۲۳ به حدود یک هزار و ۸۰۷ میلیارد دلار GDP، قطر به ۲۳۵ میلیارد دلار و امارات متحده عربی به ۵۰۹ میلیارد دلار GDP دست یافتند که در نقطه مقابل لیبی به ۴۰/۹ میلیارد دلار، تونس ۵۱/۲۷ میلیارد دلار و سودان به ۲۵/۵۷ میلیارد دلار رسیده است که مجموع جی‌دی‌پی این سه کشور از جی‌دی‌پی فقط کشور قطر در سال ۲۰۲۳ نیز کمتر بوده است.

از منظر اجتماعی هم آزادی‌های فردی و جمعی در کشورهای حاشیه خلیج فارس در مقایسه با سایر کشورهای عرب به خصوص عرب‌های سوسیال، روند رو به صعودی را در پیش گرفته است و همانطور که جدول نشان می‌دهد، شاخص آزادی‌های فردی در کشورهایی مانند امارات، اردن، عربستان و کویت در مقایسه با کشورهایی همچون عراق، لیبی و مصر که سال‌ها تحت حاکمیت حاکمان سوسیالیستی بودند، وضعیت رو به بهبودی را به تصویر می‌کشد و با توجه به کلان برنامه‌هایی که کشورهایی مانند امارات، قطر و عربستان برای جلب سرمایه‌گذار خارجی برای اجرای طرح‌های توسعه در پیش گرفته‌اند، رتبه آزادی‌های فردی قطعاً در ۵ سال آینده دستخوش صعود بیشتری خواهد شد.

رابطه متقابل رشد اقتصادی و آزادی

بر خلاف کشورهای عرب با دیرینه سوسیال، تلاش کشورهای حوزه خلیج فارس به خصوص عربستان و امارات برای توسعه آزادی‌های فردی در یک دهه اخیر،